

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 30. maja 1877.

Obseg: Kranjski deželni zbor je razpuščen in nove volitve poslancev so napovedane, zato pozor volilci! — Kaj treba posebno našim županom po kmetih pa tudi drugim našim rodoljubom vedeti za prihodnje volitve v deželni zbor Kranjski. — Gosenična baklja. — Opomin našim gospodarjem. — Dualizm v Avstriji grozno draga stvar. — Obrazi iz življenja. (Konec.) — Magjari leta 1848. in 1849. (Dalje.) — Književstvo. — Slovensko slovstvo. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Kranjski deželni zbor je razpuščen in nove volitve poslancev so napovedane, zato pozor volilci! *)

Bomo li roke križem držali zdaj in nemarno gledali? V takem času se kaže, kdor je mož!
Vodnik.

Navadna volitvena dōba deželnega zbora traja 6 let. Po preteku te dōbe ali sicer izvanredno pred pretekom šestletnice se deželni zbor razreši, volijo se poslanci iznova. 6letna dōba Kranjskega zbora konča se z letošnjim letom in vsakako je bilo zborovanje meseca aprila zadnje te dōbe. Pričakovati je tedaj bilo, da bodo nove volitve jesenski čas.

Al po nasvetu ministerstva je zbor razpuščen z Najvišim patentom od 19. t. m. in z ukazom, da se nove volitve poslancev imajo koj izvršiti. Sploh se tedaj povprašuje: zakaj da že zdaj? Celó Dunajski časniki vladni in nevladni odgovarjajo vsak po svoje na to vprašanje. Dopis naš iz Dunaja, ki ga na drugi strani beremo, je menda pravo zadel.

Al pustimo to preiskovanje; dovolj je, da vemo, da so nove volitve pred durmi. Naša naloga je le, da — kakor je ministerstvo hitelo z razpustom zborovim — tako zdaj mi hitimo s pripravami na volitve.

Zato se danes obračajo „Novice“ do vseh Vas, ki boste volili, in do Vas, prijatelji naši, ki boste volilce podpirali v tem, da bodo volitve zopet tako srečne in častne, kakor so bile zadnjikrat.

Te volitve bodo za nas bolj odločivne, kakor so bile vse prejšnje. Ne samo sramota za nas bi bilo, ako bi zmagali sovražniki naših domačih svetinj, bila bi tudi neizmerna škoda za našo prihodnost.

Čas hiti, v Evropi reči strahovito hitro zoré; kamor pogledamo, povsod je dandanes zmešnjava, povsod kipí in brumí. Zato treba skrbeti in vse žile napeti, da se nam ne vrine tujec za gospodarja.

Narodni slovenski poslanci so naša glavna bramba. Da se izvolijo zopet narodni poslanci, da nemškutarstvo in njega brezverski liberalizem na vrh ne pride: v to si moramo prizadevati z vsemi močmi, z vsem pogumom in z vso mogočo delavnostjo.

Že so volitve razpisane. Toraj moramo se brž brž organizirati, moramo delati in resno agitirati začeti,

*) Na čelu „Novicam“ navadno stojijo gospodarski sestavki; danes stavimo jim ta članek, ki ima glas biti našim gospodarjem po kmetih, mestih in trgih. Vred.

kajti oklic „Tagblattov“ kaže, da bodo protivniki naši svoje mreže čez našo deželo prepregli in lovili v svoje zanjke naše ljudstvo. Te mreže nam je odvažno povsod trgati.

Volili se bodo najprej, kakor postava velevala, po kmetih volilni možje. Vedite, da na njih, prav na njih sloni srečni ali nesrečni izid naših volitev. Ti morajo poštenjaki biti, oni morajo prvotnim volilcem prej obljubiti, da volijo le narodnega poslanca. Da se bo pa to zgodilo, treba je, da vsak izobražen in podučen rodoljub, vsak, komur je blagor domovine svet, v svoji okolici precej začne delati in podučevati. Pustimo ves razpor, vsa različna stališča: domoljubi bodimo!

Zdaj gre za našega naroda prihodnost; resen je čas; zato bodi naše delo tudi resno in možato in neutrudljivo! Kdor koli imaš priliko, imej tudi resno voljo, pripomoči domovini: pojdi okrog volilcev, govori, prepričaj! Kdor imaš znanje, piši jim, če ž njimi govoriti ne moreš. Stvar naša je pravična, narod naš je bister, hitro sprevidi, kaj je prav in dobro, in za kaj da zdaj gré! Al rok ne smemo križem držati, besede ne varovati, da nemškutar sovražnik z zvijačo volilca ne prevari.

V vsakem okraji naj se poseben odsek ustanovi, ki v roko vzame izpeljavo volitve; skupno delo je izdatnejše delo. Ta odbor naj skrbi, da celó noben kraj ne bo zapuščen in nepodučen, da so volilni možje samostojni, neustrašljivi in pravi naši možje. Nihče naj se delu ne odteguje! Vsak naj bo delaven tako, kakor da bi na samo njegovem delu slonel dober izid!

Ako bomo ravnali tako, bode zmaga naša, kakor je bila zmirom zadnja leta. V to pomози Bog in delovanje pogumno!

Kaj treba posebno našim županom po kmetih pa tudi drugim našim rodoljubom vedeti za prihodnje volitve v deželni zbor Kranjski.

C. kr. deželna vlada Kranjska je že odločila, da volitve 16 poslancev, ki jih volijo kmetske občine, bodo 7. dne malega srpana (julija), — volitve 10 poslancev, ki jih volijo mesta, trgi in zbornica kupčijska bodo 10. dne julija, — volitve 10 poslancev velikega posestva pa 14. julija.

Do volitev poslancev samih je tedaj še dobrih 5 tednov. Al do volitve zaupnih (volilnih) mož, ki

si jih kmetijske občine izberó, da potem oni volijo poslanca v deželni zbor, je le še malo dní.

Po sedanjí postavi je namreč pri volitvi poslancev dvojni razloček: veliki posestniki, mesta in trgi pa zbornica kupčijska volijo kar naravnost svoje poslance v deželni zbor, — kmetijske občine pa ne volijo kar naravnost poslancev, ampak one volijo najprej zaupne možé in ti še le gredó potem poslanca volit, in zato se ti zaupni možje vsake občine imenujejo volilni možje; oni so tedaj prav za prav volilci poslancev. Po takem gre poslanec kmetov skozi dvojno reščeto: kmetje namreč, ki po postavi imajo pravico občinski odbor (soseskine može) voliti, volijo izmed sebe najprej in to v malo dneh zaupne (volilne) možé, in ti bodo, kakor gori rečeno, šli k okrajnemu glavarstvu 7. dne meseca malega srpana poslanca volit. Iz tega je razvidno, da od pravih volilnih (zaupnih) mož je odvisna srečna volitev poslancev, zato je treba, da volitev na drobno razložimo.

Kako se volijo volilni (zaupni) možjé?

Volilna postava v §. 29. ukazuje to-le: Okrajno glavarstvo v vsakem okraji naročí vsacemu županu, naj mu pošlje imenik volilcev svoje občine, ki so pri zadnji volitvi občinskega odbora imeli pravico voliti odbornike. Tù pa po §. 15. volilne postave veljá ta-le določba, da v občinah, kjer so trije voleči razredi, volijo vsi tisti sosesčani, ki spadajo v prvi in drugi voleči razred, — v občinah pa, katere nimajo 3 volečih razredov, volite pa le prvi 2 tretjini volilcev, ki največ zemljiškega ali kakega družega direktnega davka na leto plačujejo; le-sem se prištevajo tudi tisti ljudje, kateri imajo po svoji osobni lastnosti v občini volilno pravico.

Ko je županstvo cesarskemu okrajnemu glavarstvu predložilo ta imenik volilcev, določí po §. 29. glavarstvo in potem naznani županstvu, koliko volilnih (zaupnih) mož ima izbrati vsaka občina posebej. Postava pravi, da na vsacih 500 prebivalcev se voli en volilen mož. (Župani pa tudi drugi rodoljubi, ki so imeli že opraviti z volitvami v deželni zbor, vedó že, koliko tacih zaupnih mož je bilo poprej v občini.)

Kedar je (po §. 30.) okrajno glavarstvo prejelo imenik sosesčanov, ki imajo pravico izbirati volilne (zaupne) možé, določí okrajno glavarstvo dan, uro in kraj, kjer se bodo volili volilni možje, in pošlje k volitvi svojega komisarja, ki vodi volitev, pa vse to **mora okrajno glavarstvo o pravem času županstvu naznaniti**, da župan sosesčane, ki imajo pravico voliti, povabi, da pridejo zaupne možé izbirat.

Ob dnevu volitve pregleda (§. 31.) ces. komisar imenik volilcev, potem ga potrdi, da je prav sestavljen, pa tudi to potrdi, da so se volilci res sklicali.

Županstvo z okrajnim komisárjem se imenuje volilna komisija.

Predsednik komisije ima (po §. 39.) volilcem razložiti, kako se bode glasovalo in glasovi preštevali, pa jim tudi povedati, da **vsak volilec naj voli možé po svojem lastnem prepričanju, brez ozira na kako zamero, po svoji vesti in najbolji vednosti na korist svoji občini**. — Vsak volilec pové, kedar na-nj vrsta pride, toliko imen, kolikor je treba volilnih (zaupnih) mož voliti. — Izvoljen je pa tisti za volilnega moža, kdor je dobil čez polovico glasov pričujočih volilcev. —

To so poglobitne določbe one postave, po kateri se mora županstvo z volilci ravno tako držati kakor ces. okrajno glavarstvo in njegov komisar. Naj si jih tedaj županstva in volilci vsi dobro vtisnejo v glavo, da se zoper postavo ne greší od nobene strani,

kajti pred postavo ni razločka med c. k. okrajnim glavarstvom in občinskim županom.

Ker po tem naši bralci postavo poznajo, treba, da jim zdaj še marsikaj družega na srce položimo.

V vsaki občini ali volilnem okraji je treba napraviti volilni odbor, to je, 3 ali 4 možje ene občine ali fare naj se pogovorijo in sklenejo, vzajemno in složno delati pri volitvah. Zato ni treba nobenega gosposkinega dovoljenja. Ta domači volilni odbor stopi v zvezo z glavnim odborom, ki se osnuje v Ljubljani, in ostane ž njim v zvezi tako dolgo, da so volitve pri kraju; on tudi vzame vso volilno reč v svojo roko in začne srčno in brez strahú delati, vsaj mu postava to dopušča in je dolžnost vsacega rodoljuba, ki ga je volja pošteno delati za „vero, dom, cesarja.“

V teh zborih se najprej sklene, kateri zaupni možjé se bodo za volilne može izbrali. To je pri volitvah v kmetijskih občinah najbolj imenitna in poglobitna stvar, zakaj volilni možje odločujejo, ali bode zmaga naša ali ne. Če imamo zanesljive, zvedene in poštene volilne može in ti vsi pridejo k volitvi poslanca, je volitev poslanca potem igrača. Oni se ne dadó premotiti, ne prestrašiti, ne podkupiti nikomur; oni stojijo trdno kot skala in ostanejo mož beseda. Zatorej prereščajte vse volilce cele občine ali fare in izberite si tiste za volilne može, ki so se že pri prejšnjih volitvah držali kot pošteni in korenjaki, take pa, ki so jo vam že zvali in se skazali za figa-možé, ali take, ki so družih misli, pustite pri miru in ne jemljite jih za volilne može. Vsaj se tacih mož, ki imajo srcé za sosesko in ki njene težave in potrebe poznajo, ne manjka v nobeni občini. Med te pa v prvo vrsto spadajo večidel duhovniki, zatoraj jo boste najbolje zadeli, ako tudi nje volite za volilne može. Kakor se voli več ali manj volilnih mož, naj se tudi ozir jemlje na to, da niso volilni možje samo iz ene vasi, ampak iz več vasi cele občine ali soseske.

Ko je vse to prerešetano in sklenjeno, potem se zapišejo vsacemu volilcu imena tistih mož, ki so se izbrali za volilne može. Tak listek se dá vsacemu volilcu naše stranke. Nazadnje si volici v roke sežejo in zaobljubijo, da pridejo na dan, ko se bodo volili zaupni (volilni) možje, **vsí od prvega do zadnjega ob pravem času** in na odločeno mesto. Zato je pa tudi sveta dolžnost vsacega župana, da vsacemu volilcu gotovo napové dan, uro in kraj volitve, da je nihče ne zamudi. Verjemite, prijatelji, da od nasprotnikov ne bode manjkal nobeden; pomislite, da so te volitve prva stopinja do zmage! Opominjajte in pokličite svoje sosede in pojdite vkup na volilno vojsko!

Tem opominom dodajamo še prošnjo to-le: Kdor ima „Novice“, naj jih koj dá brati družim, ki jih nimajo, da spoznajo važnost volitve volilnih mož in po tem spoznanji storijo svojo dolžnost. —

Kaj je pozneje treba vedeti in storiti, kedar pridejo volitve poslancev za kmetijske občine, trge in mesta na vrsto — kar se bode godilo še le čez mesec dni — to povemo še le drugi pot. Izbiranje zaupnih mož, kateri dobijo nalogo voliti poslance, je zdaj pred vsem prva in poglobitna reč.

Gospodarske stvari.

Gosenična baklja.

Sto in stokrat že smo gospodarjem našim in posebno sadjerejcem pokladali na srce, naj, kolikor le